

مروری بر نقش مهارت روخوانی در یادگیری دانش آموزان ابتدایی

محمدرستمی^۱، الناز مرتضوی^۲، مهدی محمودی^۳

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد ارزشیابی آموزشی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول).

۲. کارشناسی آموزش ابتدایی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد سلماس، آذربایجان غربی، ایران.

۳. دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

فصلنامه ایده‌های نو در تعلیم و تربیت، دوره چهارم، شماره یازدهم، تابستان ۱۴۰۳، صفحات ۴۳-۴۵

چکیده

روخوانی به عنوان یکی از مهارت‌های بنیادی در فرایند یادگیری دانش‌آموزان ابتدایی، تأثیر قابل توجهی بر پیشرفت تحصیلی و توانایی‌های شناختی آنان دارد. این مهارت به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا مطالب را بهتر درک کرده و بر آن‌ها تسلط بیشتری پیدا کنند. با تسلط بر روخوانی، دانش‌آموزان می‌توانند به راحتی متون را بخوانند، معنا را استخراج کنند و ارتباط بین ایده‌ها را درک نمایند. توانایی روخوانی نه تنها در دروس ادبیات بلکه در همه دروس آموزشی از جمله ریاضی، علوم و زبان‌های خارجی نیز حیاتی است. برای مثال، در درس ریاضی، دانش‌آموزان ابتدایی باید بتوانند مسئله‌ها را به درستی بخوانند تا از مفاهیم و روش‌های حل مسئله استفاده کنند. همچنین، در علوم، فهم دقیق متون علمی و مقالات پژوهشی به روخوانی مؤثر نیاز دارد. روخوانی همچنین برافزایش دایره واژگان و تقویت مهارت‌های نوشتاری تأثیر می‌گذارد. با خواندن متون مختلف، دانش‌آموزان با واژگان جدید و ساختارهای زبانی آشنا می‌شوند و این امر به بهبود توانایی نوشتاری آن‌ها منجر می‌شود. علاوه بر این، روخوانی به تقویت مهارت‌های تحلیلی و انتقادی کمک می‌کند، زیرا دانش‌آموزان مجبورند به فحوای متن توجه کنند و آن را تجزیه و تحلیل نمایند. روخوانی می‌تواند به ایجاد علاقه و انگیزه در یادگیری کمک کند. زمانی که دانش‌آموزان توانایی خواندن و درک مطالب را پیدا می‌کنند، وابستگی بیشتری به مطالعه و یادگیری احساس می‌کنند و این امر می‌تواند به پیشرفت تحصیلی و رشد شخصیتی آنان کمک کند. به طور کلی، مهارت روخوانی سنگ بنای موفقیت آموزشی است و می‌توان آن را به عنوان یکی از اولویت‌های اصلی در برنامه‌های آموزشی مدنظر قرارداد.

واژه‌های کلیدی: مهارت روخوانی، یادگیری، دانش‌آموزان.

مقدمه

مهارت روخوانی به معنای توانایی خواندن متون به صورت صحیح و روان است. این مهارت یکی از اصولی ترین و کلیدی ترین مهارت ها در فرآیند یادگیری و آموزش به حساب می آید و در تمامی مقاطع تحصیلی و در تمامی رشته های آموزشی کارایی دارد. روخوانی به دانش آموزان کمک می کند تا متون را با دقت بخوانند، از مفاهیم موجود در آن ها آگاه شوند و بتوانند اطلاعات را به خوبی تحلیل و تفسیر کنند (سیف، ۱۳۹۲).

در دنیای امروز که اطلاعات به سرعت در حال گسترش است، توانایی خواندن و درک صحیح مطالب اهمیت بیشتری پیدا می کند. دانش آموزانی که روخوانی را به خوبی فرا گرفته اند، می توانند از منابع مختلف اطلاعات کسب کنند و دانش خود را در زمینه های مختلف تکمیل کنند. این مهارت نه تنها به یادگیری دروس مدرسه کمک می کند، بلکه در زندگی روزمره نیز اهمیت زیادی دارد. برای مثال، یک فرد باید بتواند دستورالعمل ها، مقالات، کتاب ها و حتی اطلاعات آنلاین را به درستی بخواند تا بتواند تصمیم گیری های صحیحی داشته باشد (نفیسی و همکاران، ۱۳۹۵). به علاوه، روخوانی به عنوان یکی از مهارت های پایه ای در یادگیری زبان های خارجی نیز بسیار مهم است. برای یادگیری یک زبان جدید، دانش آموزان نیاز دارند تا متون را با دقت بخوانند و از طریق آن ها ساختارهای زبانی، قواعد گرامری و واژگان جدید را یاد بگیرند. وقتی دانش آموزان در روخوانی تسلط پیدا می کنند، می توانند به سادگی به ترجمه و فهم بیشتر متون پرداخته و در نتیجه در یادگیری زبان به موفقیت برسند (لطف آبادی، ۱۳۹۵). توجه به دقت در خواندن نیز از جمله اجزای مهم مهارت روخوانی است. خواندن صرفاً تبدیل نشانه ها به صدا نیست؛ بلکه شامل درک معنا، تحلیل نقاط کلیدی و نتیجه گیری از اطلاعات ارائه شده است. برای مثال، در علوم اجتماعی یا متون تاریخی، فهم دقیق جملات و عبارات می تواند به درک بهتر مباحث و مفاهیم کمک کند. از این رو، روخوانی باید به گونه ای باشد که دانش آموزان بتوانند در هر رشته ای به درک عمیق تری از مطالب برسند (نفیسی و همکاران، ۱۳۹۵). علاوه بر این، تأثیر مهارت روخوانی بر توانایی نوشتاری دانش آموزان نیز غیرقابل انکار است. زمانی که دانش آموزان با متون مختلف و سبک های نوشتاری متفاوت آشنا می شوند، به راحتی می توانند از الگوهای گوناگون در نوشتن خود استفاده کنند و مهارت های نوشتاری خود را تقویت نمایند. این کیفیت بهبود یافته در نوشتار نیز، به نوبه خود، در پروژه ها و امتحانات درسی به دقت و کیفیت کار آن ها کمک می کند (جعفرپور، ۱۳۹۵).

مهارت روخوانی نه تنها یک مهارت فردی است، بلکه به توانمندی های اجتماعی و حرفه ای افراد نیز کمک می کند. با توجه به سرعت بالای پیشرفت های تکنولوژیک و اطلاعاتی، جامعه نیاز به افرادی دارد که قادر به درک و تحلیل اطلاعات باشند؛ بنابراین، توسعه این مهارت از سنین پایین می تواند تأثیرات مثبت و مستدامی در زندگی تحصیلی و حرفه ای افراد داشته باشد. توجه به پرورش این مهارت در مدارس و مراکز آموزشی می تواند به بهبود کیفیت آموزشی و کاهش شکاف های یادگیری کمک کند و در نهایت به تحقق اهداف بلندمدت آموزشی و اجتماعی جامعه منجر شود (آلدرسون، ۲۰۱۵).

از طرفی، مهارت روخوانی در یادگیری دانش آموزان دوره ابتدایی از اهمیت ویژه ای برخوردار است، زیرا این مرحله از تحصیل، بنیادهای یادگیری و توسعه مهارت های شناختی دانش آموزان را پی ریزی می کند. در این سن، دانش آموزان به تدریج با مفاهیم ابتدایی خواندن و نوشتن آشنا می شوند و توانایی های زبانی شان شکل می گیرد. روخوانی می تواند به عنوان کلید اصلی برای ورود به دنیای یادگیری و فهم عمیق تر متون در نظر گرفته شود. اولین و مهم ترین تأثیر مهارت روخوانی بر یادگیری، افزایش توانایی درک مطلب است. وقتی دانش آموزان بتوانند متون را به درستی بخوانند، می توانند به سادگی معنا و مفاهیم را استخراج کنند. این توانایی به آن ها کمک می کند تا با موضوعات مختلف آشنا شوند و اطلاعات لازم را جمع آوری کنند. به عنوان مثال، در کلاس های علوم، دانش آموزان باید قادر باشند متن های مربوط به مفاهیم علمی را بخوانند و بفهمند تا بتوانند در فعالیت های آزمایشگاهی و پروژه های گروهی به نحو مناسبی مشارکت کنند. دروس دیگر مانند ریاضی و تاریخ نیز به روخوانی دقیق و درک مطلوب از دستورالعمل ها و مفاهیم پیچیده نیاز دارند (لطف آبادی، ۱۳۹۵).

علاوه بر درک مطلب، مهارت روخوانی به توسعه دایره واژگان دانش آموزان کمک می کند. زمانی که آن ها متنوع خوانی می کنند و با متون مختلف مواجه می شوند، واژگان جدید و عبارات تازه ای را یاد می گیرند. این عامل نه تنها به غنی تر شدن زبان گفتاری و نوشتاری آن ها کمک می کند،

بلکه حفظ و به کارگیری این واژگان در زندگی روزمره و تعاملات اجتماعی‌شان بسیار مؤثر است. با افزایش دایره واژگان، دانش‌آموزان احساس اعتمادبه‌نفس بیشتری در بیان نظرات و احساسات خود خواهند داشت (جعفرپور، ۲۰۱۵).

مهارت روخوانی همچنین بر تقویت تفکر انتقادی و خلاقیت دانش‌آموزان تأثیرگذار است. هنگامی که آن‌ها متون را می‌خوانند، ناچار به تحلیل، ارزیابی و تعمیم دادن اطلاعات می‌شوند. این فرایند کمک می‌کند تا آن‌ها بتوانند سؤال‌های مناسبی بپرسند و از زوایای مختلف به موضوعات نگاه کنند. به عنوان مثال، وقتی دانش‌آموزان یک داستان را می‌خوانند، می‌توانند از خود بپرسند که چرا شخصیت‌ها این گونه رفتار می‌کنند یا چه درس‌هایی می‌توان از داستان گرفت. این نوع تفکر باعث می‌شود که آن‌ها بهتر بتوانند مفاهیم را درک کنند و نظرات خود را به شیوه‌ای منطقی ابراز کنند؛ بنابراین، روخوانی تأثیر مستقیم بر انگیزه و علاقه به یادگیری دارد. وقتی دانش‌آموزان در روخوانی مهارت پیدا کنند و بتوانند متون را به آسانی و با لذت بخوانند، علاقه بیشتری به مطالعه و یادگیری پیدا می‌کنند. این امر می‌تواند به ایجاد عادت‌های مثبت مطالعه در آن‌ها کمک کند و در نتیجه استعدادهای فردی‌شان را تقویت کند. در دنیای امروز که دسترسی به اطلاعات و متون مختلف بسیار آسان شده است، توانایی روخوانی می‌تواند به عنوان یک منبع ثروت اطلاعاتی به حساب بیاید و در آینده شغلی و تحصیلی آن‌ها نقش بسزایی داشته باشد (مارتین، ۲۰۲۱).

مهارت روخوانی در دوره ابتدایی نه تنها به یادگیری دروس خاص کمک می‌کند، بلکه پایه‌ای برای پرورش توانایی‌های زبانی، تفکر انتقادی و علاقه به یادگیری است؛ بنابراین، توجه به روش‌های آموزشی در این زمینه و حمایت از دانش‌آموزان برای توسعه این مهارت، اهمیت حیاتی دارد. با توجه به اهمیت این مهارت، باید تلاش شود تا برنامه‌های آموزشی به گونه‌ای طراحی شوند که دانش‌آموزان به صورت مداوم در معرض متون مختلف و فعالیت‌های مرتبط با روخوانی قرار بگیرند تا بتوانند به توانمندی‌های لازم برای موفقیت در تمام جنبه‌های زندگی خود دست یابند (براونو، ۱۳۹۹).

نقش مهارت روخوانی در یادگیری دانش‌آموزان ابتدایی به طور گسترده‌ای توسط روانشناسان و محققان مختلف مورد بررسی قرار گرفته است. این مهارت به عنوان یکی از بنیادهای اصلی یادگیری شناخته می‌شود و تأثیر قابل توجهی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دارد. هری هارک در دهه ۱۹۵۰ تأکید کرد که یادگیری از طریق تعاملات اجتماعی و شناختی با محیط اطراف صورت می‌گیرد. به این معنا که توانایی روخوانی به دانش‌آموزان این امکان را می‌دهد که با متن‌های ادبی و علمی ارتباط برقرار کرده و مفهوم آن‌ها را درک کنند (گدد، ۲۰۲۰).

یکی دیگر از نظریه‌پردازان تأثیرگذار، ژان پیاژه بود که در دهه‌های ۱۹۲۰ تا ۱۹۷۰ پژوهش‌هایی در مورد مراحل شناختی کودکان انجام داد. او بیان کرد که فرایند یادگیری نیازمند درک معانی و ساختارهای زبانی است و روخوانی به عنوان یک ابزار اصلی برای دستیابی به این درک عمل می‌کند. پیاژه معتقد بود که یادگیری از طریق عمل و تعامل با متن‌ها و تجارب جدید به دست می‌آید و این موضوع در توسعه مهارت‌های خواندن و نوشتن اهمیت دارد (نوروزی، ۱۳۹۴).

در سال ۱۹۷۰، ویکتوریا دکرو^۱ بر اهمیت یادگیری متون خواندی تأکید کرد و گفت که تسلط بر روخوانی می‌تواند به بهبود توانایی‌های تحلیلی و انتقادی دانش‌آموزان کمک کند. او اشاره کرد که دانش‌آموزانی که مهارت‌های روخوانی قوی‌تری دارند، در تحلیل و درک اطلاعات پیچیده‌تر موفق‌تر عمل می‌کنند. این بدین معناست که مهارت روخوانی نه تنها به فهم معنا کمک می‌کند بلکه دانش‌آموزان را برای تجزیه و تحلیل بهتر متن‌ها آماده می‌سازد (گدد، ۲۰۲۰).

در دهه ۱۹۸۰، الیزابت سوانسون بر این نکته تأکید کرد که مهارت روخوانی می‌تواند بر عملکرد تحصیلی کلی دانش‌آموزان تأثیر مثبت بگذارد. او بیان کرد که دانش‌آموزانی که روخوانی را به طور مؤثر انجام می‌دهند، معمولاً در سایر دروس نیز موفق‌تر هستند و این امر به دلیل ارتباط نزدیک بین درک مطلب و موفقیت تحصیلی است. به این ترتیب، مهارت روخوانی به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا در تمام زمینه‌های تحصیلی خود پیشرفت کنند.

¹ Victoria Day

کارل راجرز نیز در اواسط قرن بیستم تأکید کرد که یادگیری باید به شکل فعال و معنادار صورت گیرد و روخوانی می‌تواند به‌عنوان ابزاری مؤثر برای فراهم کردن این تجربه معنادار عمل کند. او اعتقاد داشت که اگر دانش‌آموزان احساس کنند که متون برایشان معنی‌دار و مرتبط هستند، تمایل بیشتری به یادگیری خواهند داشت. این امر به‌ویژه در دوره ابتدایی که دانش‌آموزان در حال شکل‌گیری هویت یادگیری خود هستند، بسیار حائز اهمیت است (هومن، ۱۴۰۲).

مطالعات نشان می‌دهند که مهارت روخوانی نه تنها به فهم معانی و افزایش دایره واژگان دانش‌آموزان کمک می‌کند، بلکه بر رشد شناختی و اجتماعی آن‌ها نیز تأثیرگذار است. در سال ۲۰۰۰، جان هات در تحقیقاتش در مورد عوامل مؤثر بر یادگیری تأکید کرد که مهارت‌های خواندن دارای نسبت بالایی از تأثیرگذاری بر موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان هستند. او گفت که یادگیری از طریق خواندن می‌تواند تأثیری عمیق بر تفکر انتقادی و توانایی حل مسئله دانش‌آموزان بگذارد (توزنده جانی، ۱۳۹۴).

با توجه به این نظرات از روانشناسان و پژوهشگران، می‌توان نتیجه گرفت که مهارت روخوانی یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر یادگیری دانش‌آموزان در دوره ابتدایی است و توجه به تقویت این مهارت می‌تواند به بهبود کلی فرایند یادگیری کمک کند. این امر نیازمند توسعه راهبردهای آموزشی مناسب و فراهم کردن منابع کافی برای یادگیری است تا دانش‌آموزان بتوانند در این زمینه به بالاترین سطح ممکن دست یابند.

فقیهی و همکاران (۱۴۰۲)، مشکلات خواندن یکی از مهم‌ترین چالش‌های دانش‌آموزان ابتدایی است که موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد و محیط مدرسه و فرایند یادگیری را برای این دانش‌آموزان چالش‌برانگیز و نامطلوب می‌کند. یافته‌های این مطالعه نشان داد که آموزش کارکردهای اجرایی از طریق بازی بر بهبود مهارت‌های خواندن دانش‌آموزان دارای اختلال یادگیری خاص اثربخش بوده و می‌تواند به‌عنوان یکی از روش‌های اثربخش برای افزایش مهارت‌های خواندن مورد استفاده درمانگران و معلمان قرار بگیرد. همچنین مطالعات نشان داد آموزش کارکردهای اجرایی از طریق بازی بر بهبود مهارت خواندن دانش‌آموزان دارای مشکلات خواندن، سبب افزایش انگیزه برای خواندن، بهبود نگرش دانش‌آموزان به مطالعه و خواندن، افزایش نمرات مربوط به سؤالات درک مطلب، افزایش عزت‌نفس و همچنین سطح توجه و حافظه و سرعت خواندن دانش‌آموزان می‌شود.

رحمانی و همکاران (۱۳۹۸)، هدف پژوهش حاضر با هدف بررسی اثربخشی صوت درمانی به روش توماتیس بر مهارت خواندن و مهارت‌های حرکتی دانش‌آموزان دارای مشکلات خواندن انجام شد. یافته‌ها نتایج نشان داد که صوت درمانی بر بهبود مهارت خواندن و مهارت‌های حرکتی ظریف دانش‌آموزان دارای مشکلات خواندن تأثیرگذار است اما بر مهارت‌های حرکتی درشت آنان تأثیری نداشته است. نتیجه‌گیری بر اساس یافته‌ها با توجه به سودمندی صوت درمانی بر بهبود مهارت‌های خواندن و حرکتی دانش‌آموزان نارساخوان و نظر به کوتاه مدت بودن این مداخله و جذاب بودن آن برای کودکان، به نظر می‌رسد به‌کارگیری این روش بر اختلالات یادگیری و اختلالات دیگری که ناشی از نقص در کارکردهای اجرایی است همچون ADHD و اتیسم می‌تواند سودمند باشد.

خاوری (۱۳۹۳)، فرایند فراگیری مهارت‌های زبان خارجی بحثی است مفصل و در ابعادی گسترده که از دیرباز مورد نظر استادان آموزش زبان و خود زبان‌آموزان بوده است. با اشراف به این گستردگی، آنچه موضوع بررسی این نوشتار قرار می‌گیرد، تنها اختصاص به افزایش مهارت خواندن دارد؛ زیرا سایر ابعاد این آموزش می‌تواند خود منشأ مقالات دیگر باشد. در دانشگاه‌های ایران برخورد اولیه زبان‌آموزان بزرگسال با متونی است که بیشتر با رشته تحصیلی آن‌ها ارتباط دارد. این‌که چگونه می‌توان دانشجویان را به خواندن صحیح یک متن و درک مطلب مؤثر آن عادت داد، همواره مدنظر بسیاری از متخصصان آموزش زبان بوده است و چنین است که مهارت خواندن نه تنها حاصل کندوکاو و تجربه می‌شود؛ بلکه بیشتر از سایر مهارت‌ها، توجه و علاقه دانشجویان را جلب می‌کند.

مهارت روخوانی

مهارت روخوانی به توانایی خواندن متن‌ها به صورت صحیح، روان و با درک معنا اشاره دارد. این مهارت یکی از ارکان اساسی یادگیری در تمامی مراحل آموزشی، به خصوص در دوره ابتدایی، به شمار می‌آید. دانش‌آموزان در این سنین به تدریج با اصول اولیه روخوانی آشنا می‌شوند و این تأثیر مستقیمی بر توانمندی‌های تحصیلی و شناختی آن‌ها دارد. روخوانی نه تنها به معنای صرف خواندن کلمات به صورت منفرد است، بلکه شامل درک عمیق‌تری از متن، تحلیل و استخراج اطلاعات و احساس ارتباط با محتوای خوانده شده است (توزنده جانی، ۱۳۹۴).

برای یادگیری مؤثر، دانش‌آموزان نیاز دارند تا با متون مختلف آشنا شوند. مهارت روخوانی به آن‌ها کمک می‌کند تا با خواندن داستان‌ها، مقالات و متون علمی، مفهوم و پیام نهفته در آن‌ها را درک کنند. این درک به آن‌ها اجازه می‌دهد تا توانایی‌های تفکر انتقادی خود را تقویت کنند؛ زیرا وقتی دانش‌آموزان متن را می‌خوانند، به طور طبیعی به تحلیل جزئیات و بررسی ارتباط بین ایده‌ها و مفاهیم موجود در آن متن می‌پردازند. از این طریق، آن‌ها می‌آموزند که چگونه می‌توانند به سؤالات پاسخ دهند، فرضیات ایجاد کنند و اطلاعات را با یکدیگر مرتبط کنند.

علاوه بر این، روخوانی به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا دایره واژگان خود را گسترش دهند. با خواندن متون مختلف، آن‌ها با واژگان جدید، عبارات و ساختارهای زبانی آشنا می‌شوند. این آشنایی نه تنها به بهبود مهارت‌های زبانی کمک می‌کند، بلکه در تقویت توانایی نوشتن مؤثر نیز تأثیرگذار است. زمانی که دانش‌آموزان واژگان و عبارات جدید را یاد می‌گیرند، می‌توانند از آن‌ها در نوشته‌های خود استفاده کنند و احساس اعتماد به نفس بیشتری در بیان نظرات و افکارشان داشته باشند.

توسعه مهارت روخوانی همچنین می‌تواند بر زندگی اجتماعی و تعاملات دانش‌آموزان تأثیر بگذارد. زمانی که آن‌ها توانایی خواندن و درک متون را پیدا می‌کنند، می‌توانند بهتر با دیگران ارتباط برقرار کنند و در فعالیت‌های گروهی و تبادل نظر شرکت کنند. این مهارت به آن‌ها کمک می‌کند تا نظرات و ایده‌های خود را به شیوه‌ای مؤثر و منطقی بیان کنند و توانایی گوش دادن به نظرات دیگران را نیز تقویت می‌کند (هومن، ۱۴۰۲).

علاوه بر این، تسلط بر مهارت روخوانی می‌تواند به ایجاد انگیزه و علاقه به یادگیری منجر شود. وقتی دانش‌آموزان احساس می‌کنند که می‌توانند متون را به راحتی بخوانند و درک کنند، تمایل بیشتری به مطالعه پیدا می‌کنند. این علاقه به یادگیری در بلندمدت به پرورش عادت‌های مثبت مطالعه و یادگیری مداوم کمک می‌کند. در دنیای امروز که اطلاعات به سرعت در حال گسترش است، توانایی خواندن و درک مطالب بسیار حائز اهمیت است و می‌تواند به موفقیت تحصیلی و شغلی آن‌ها در آینده بستری فراهم کند.

روخوانی همچنین می‌تواند به دانش‌آموزان کمک کند تا با مفاهیم مختلف از جمله ادبیات، تاریخ، علوم اجتماعی و علوم طبیعی آشنا شوند. این آشنایی به آن‌ها اجازه می‌دهد تا درک بهتری از دنیای اطراف خود پیدا کنند و با مسائل و چالش‌های مربوط به آن‌ها آشنا شوند. به عنوان مثال، می‌توانند با خواندن کتاب‌های داستانی درباره تاریخ، از رویدادهای تاریخی و مفاهیم اجتماعی مطلع شوند و از طریق بحث با همسالان خود، دیدگاه‌های مختلفی را در مورد این موضوعات تجربه کنند (توزنده جانی، ۱۳۹۴).

تقویت مهارت روخوانی نیازمند توجه ویژه از سوی آموزگاران و والدین است. فراهم کردن محیط‌های آموزشی مناسب، ارائه متون متنوع و جذاب و تشویق دانش‌آموزان به خواندن می‌تواند به بهبود مهارت‌های روخوانی آن‌ها کمک کند. با ایجاد علاقه و انگیزه در یادگیری، می‌توانیم به توسعه توانایی‌های شناختی و اجتماعی دانش‌آموزان کمک کنیم که در نهایت به موفقیت‌های تحصیلی و حرفه‌ای آن‌ها منجر خواهد شد. به این ترتیب، مهارت روخوانی نه تنها یک مهارت فردی، بلکه پایه‌ای برای رشد و توسعه در زندگی تحصیلی و اجتماعی آن‌ها به حساب می‌آید.

آموزش مهارت‌های خواندن به کودکان

آموزش مهارت‌های خواندن به کودکان فرآیندی مهم و هیجان‌انگیز است که تأثیر زیادی بر یادگیری آن‌ها دارد. برای اینکه کودکان بتوانند به‌خوبی بخوانند، نیاز به رویکردهای متفاوت و متنوعی داریم. یکی از نکات کلیدی در این آموزش، ایجاد فضای مثبت و انگیزشی برای خواندن است. اگر کودک از خواندن لذت ببرد، توانایی‌های او به شکل بهتری رشد خواهد کرد.

استفاده از کتاب‌های تصویری: کتاب‌های تصویری با تصاویر جذاب به کودکان کمک می‌کند تا توجهشان جلب شود و حس کنجکاوی آن‌ها تقویت شود. ابتدا می‌توان با خواندن داستان‌های ساده و به تصویر کشیده شده شروع کرد. این نوع کتاب‌ها به آن‌ها کمک می‌کند تا مفاهیم پایه‌ای مانند رنگ‌ها، اشکال و حیوانات را یاد بگیرند.

خواندن مشترک: خواندن با کودکان می‌تواند تجربه‌ای فوق‌العاده باشد. والدین یا آموزگاران می‌توانند با همزمان با کودک متن را بخوانند و مکالمه‌هایی درباره داستان داشته باشند. این کار به درک بهتر متن و تقویت مهارت‌های زبانی کمک می‌کند.

بازی‌های زبانی: استفاده از بازی‌های مختلف برای آموزش مهارت‌های خواندن مؤثر است. مثلاً می‌توان از بازی‌هایی که واژگان و حروف را آموزش می‌دهند، استفاده کرد. این بازی‌ها می‌توانند شامل جست‌وجوهای واژه‌ای یا پازل‌های رحمانه باشند (نفیسی و همکاران، ۱۳۹۵).

تکرار و تمرین: تکرار و تمرین مکرر از ارکان اصلی یادگیری خواندن است. معلمان و والدین می‌توانند روزانه زمانی را برای تمرین خواندن مشخص کنند و این کار را به یک عادت تبدیل کنند.

تشویق و پاداش: تشویق کودکان به خواندن بسیار مهم است. والدین می‌توانند بعد از خواندن یک کتاب با هم، یک جایزه کوچک یا پاداشی مانند استراحت یا بازی آزاد به کودک بدهند. ایجاد این مهارت‌ها به تدریج و در محیطی دوستانه و حمایتی می‌تواند به شکوفایی و موفقیت کودک در خواندن کمک کند.

اعتبارسنجی ساختاری مهارت‌های خواندن و درک مفاهیم

اعتبارسنجی ساختاری مهارت‌های خواندن و درک مفاهیم یکی از مراحل مهم در فرآیند ارزیابی یادگیری است. این فرآیند شامل بررسی و ارزشیابی ابعاد مختلف مهارت‌های خواندن، از جمله شناسایی حروف، پردازش واژگان، ساختار گرامری و درک مطلب می‌شود.

در ابتدا، برای انجام اعتبارسنجی، باید ابزارهای مناسب و استانداردی برای ارزیابی انتخاب شوند. این ابزارها می‌توانند شامل آزمون‌های کتبی، مشاهده‌های کلاسی و فعالیت‌های گروهی باشند. آزمون‌های خواندن معمولاً شامل بخش‌هایی هستند که به‌طور خاص بر روی تجزیه و تحلیل متن، شناسایی ایده‌های اصلی، جزئیات و استنتاج‌های فرعی تمرکز دارند.

پس از انتخاب ابزارها، داده‌های به‌دست‌آمده از ارزیابی باید مورد تحلیل قرار گیرد. این تحلیل می‌تواند شامل محاسبه‌ی نمرات متوسط، پراکندگی نمرات و همچنین مقایسه‌ی نتایج با معیارهای استاندارد باشد. تجزیه و تحلیل این داده‌ها کمک می‌کند تا نقاط قوت و ضعف دانش‌آموزان شناسایی شوند. در این مرحله، استفاده از روش‌های آماری برای بررسی همبستگی‌ها و اعتبار نتایج بسیار حائز اهمیت است (توزنده جانی، ۱۳۹۴).

بنابراین، اعتبارسنجی ساختاری همچنین شامل توجه به شرایط و زمینه‌هایی است که در آن ارزیابی انجام می‌شود. محیط‌های یادگیری می‌توانند تأثیر زیادی بر نتایج ارزیابی داشته باشند. به‌عنوان مثال، یک فضای آرام و بدون حواس‌پرتی می‌تواند به دانش‌آموزان کمک کند عملکرد بهتری داشته باشند.

به‌علاوه، باید به تأثیرات فرهنگی و اجتماعی بر یادگیری خواندن توجه شود. راهبردهای آموزشی باید به نیازها و بافت‌های فرهنگی دانش‌آموزان پاسخ‌گو باشند. این مهم به‌خصوص در جوامع چند فرهنگی حائز اهمیت است.

ارزیابی مستمر و ارائه‌ی بازخورد به دانش‌آموزان نیز جزء جدایی‌ناپذیر فرآیند اعتبارسنجی است. این بازخورد می‌تواند به دانش‌آموزان کمک کند تا نقاط ضعف خود را شناسایی کرده و بر روی بهبود آن‌ها کار کنند. مهم است که اعتبارسنجی مهارت‌های خواندن و درک مفاهیم، همواره با

هدف بهبود و ارتقاء روش‌های آموزشی انجام شود. این اعتبارسنجی نه تنها می‌تواند به آموزگاران در اتخاذ تصمیمات بهتر کمک کند، بلکه به خود دانش‌آموزان نیز فرایندی شفاف و قابل فهم از پیشرفت یادگیری‌شان ارائه می‌دهد. با بهبود درکی که از مهارت‌های خواندن وجود دارد، می‌توان به طراحی برنامه‌های آموزشی مؤثرتر و متناسب‌تر با نیازهای دانش‌آموزان پرداخت. اعتبارسنجی ساختاری مهارت‌های خواندن و درک مفاهیم یک پروسه پیچیده و چندوجهی است که نیازمند توجه به عوامل مختلف و استفاده از ابزارهای متنوع برای ارزیابی صحیح و جامع مهارت‌ها است. این پروسه می‌تواند به عنوان الگویی برای بهبود یادگیری و تدریس در محیط‌های آموزشی به کار گرفته شود (نوروزی، ۱۳۹۴).

نقش مهارت روخوانی در یادگیری دانش‌آموزان ابتدایی

مهارت روخوانی به عنوان یکی از مهارت‌های بنیادی در یادگیری دانش‌آموزان ابتدایی، نقش بسیار مهمی در فرایند تحصیلی آن‌ها ایفا می‌کند. این مهارت نه تنها ابزاری برای تعامل با متون مختلف است، بلکه به ایجاد فضاهای مناسب برای درک بهتر مفاهیم و اطلاعات نیز کمک می‌کند. در واقع، روخوانی اولین قدم در یادگیری زبان و ادبیات است و تأثیرات عمیقی بر پیشرفت‌های تحصیلی دانش‌آموزان دارد (هومن، ۱۴۰۲).

یکی از اصلی‌ترین نقش‌های مهارت روخوانی در یادگیری، تقویت درک مطلب است. زمانی که دانش‌آموزان قادر به خواندن متون به صورت صحیح و روان باشند، می‌توانند به راحتی اطلاعات و مفاهیم را از متون مختلف استخراج کنند. این توانایی به آن‌ها این امکان را می‌دهد که درک بهتری از دروس مختلف از جمله ریاضی، علوم، زبان و ادبیات داشته باشند؛ به عبارت دیگر، مهارت روخوانی پایه‌ای برای ایجاد فهم و شناخت عمیق‌تر از محتوای آموزشی فراهم می‌آورد. این موضوع به ویژه در دوران ابتدایی که دانش‌آموزان با مفاهیم پایه‌ای و بنیادی آشنا می‌شوند، اهمیت بسیار زیادی دارد.

علاوه بر این، روخوانی به توسعه دایره واژگان دانش‌آموزان کمک می‌کند. هر زمان که دانش‌آموزان متنی را می‌خوانند، با واژگان جدید و عبارات تازه‌ای آشنا می‌شوند. این فرایند به یادگیری آن‌ها کمک می‌کند تا بتوانند از این واژگان در نوشته‌ها و گفت‌وگوهای خود استفاده کنند. دایره واژگان گسترده به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا تفکر خلاقانه‌تری داشته باشند و بتوانند به راحتی نظرات و احساسات خود را بیان کنند. این امر به ایجاد اعتماد به نفس در مهارت‌های زبانی نیز کمک می‌کند.

همچنین، مهارت روخوانی با تقویت مهارت‌های تحلیلی و تفکر انتقادی دانش‌آموزان ارتباط نزدیکی دارد. خواندن متون، به ویژه متون داستانی و علمی، دانش‌آموزان را وادار می‌کند تا اطلاعات را تجزیه و تحلیل کنند و برداشت‌های شخصی خود را از آن‌ها استخراج کنند. این فرایند نه تنها به بهبود مهارت‌های تفکر انتقادی منجر می‌شود، بلکه دانش‌آموزان را برای حل مسائل پیچیده‌تر آماده می‌کند. به عنوان مثال، وقتی دانش‌آموزان داستانی را می‌خوانند، معمولاً باید شخصیت‌ها، مشکلات و نتایج داستان را بررسی کنند و این مهارت‌ها به آن‌ها کمک می‌کند تا در سایر دروس نیز عملکرد بهتری داشته باشند.

مهارت روخوانی همچنین به تقویت مهارت‌های نوشتاری دانش‌آموزان کمک می‌کند. با خواندن متون مختلف، آن‌ها با سبک‌های نوشتاری گوناگون آشنا می‌شوند و قادر به یادگیری ساختارهای گرامری و نحوه بیان ایده‌ها می‌شوند. این آشنایی با شیوه‌های مختلف نوشتار به آن‌ها کمک می‌کند تا نوشته‌های خلاقانه‌تر و جذاب‌تری تولید کنند. ایجاد عادت خواندن به عنوان یک منبع الهام برای نوشتن می‌تواند ارائه‌دهنده ایده‌های جدید و روش‌های نوین برای بیان موضوعات مختلف باشد (جعفرپور، ۱۳۹۵).

نقش مهارت روخوانی در ایجاد علاقه به یادگیری و مطالعه نیز نباید نادیده گرفته شود. هنگامی که دانش‌آموزان به خواندن عادت کنند و بتوانند از طریق آن لذت ببرند، این تمایل می‌تواند به انگیزه‌ای قوی برای یادگیری بیشتر تبدیل شود. با در اختیار داشتن مهارت روخوانی، دانش‌آموزان احساس رضایت و موفقیت بیشتری از قادر بودن به خواندن و درک متون مختلف خواهند داشت. این حس موفقیت می‌تواند آن‌ها را تشویق کند تا به کاوش در دنیای وسیع‌تری از دانش و اطلاعات ادامه دهند (نوروزی، ۱۳۹۴).

علاوه بر این، مهارت روخوانی می‌تواند به افزایش اعتمادبه‌نفس دانش‌آموزان در تعاملات اجتماعی و یادگیری گروهی کمک کند. آن‌ها نه تنها توانایی خواندن و درک متون را پیدا می‌کنند، بلکه این مهارت به آن‌ها این امکان را می‌دهد که در بحث‌ها و فعالیت‌های گروهی مشارکت فعال‌تری داشته باشند. توانایی بیان نظرات و ایده‌های خود موجب می‌شود تا روابط بهتری با همکلاسی‌ها و معلمان‌شان برقرار کنند و این خود باعث پیشرفت بیشتر در یادگیری آنان می‌شود (هومن، ۱۴۰۲).

مهارت روخوانی به‌عنوان یک پایه ضروری در یادگیری دانش‌آموزان ابتدایی نه تنها در رشد زبان و ارتباطات مؤثر است، بلکه به رشد شناختی و اجتماعی آنان نیز کمک می‌کند. این مهارت تأثیرات عمده‌ای بر اعتمادبه‌نفس، دایره واژگان، توانایی تفکر تحلیلی و خلاصیت دانش‌آموزان دارد. با توجه به اهمیت این مهارت، ضروری است که معلمان و نظام‌های آموزشی به تقویت و توسعه مهارت روخوانی توجه کافی داشته باشند و برنامه‌هایی را طراحی کنند که به دانش‌آموزان کمک کند در این زمینه به بهترین شکل ممکن پیشرفت کنند. ایجاد فرصت‌های متنوع برای خواندن و تجربه‌های مثبت آموزشی می‌تواند موجب ترغیب دانش‌آموزان به استفاده بهینه از این مهارت و در نتیجه، بهبود فرآیند یادگیری آن‌ها شود.

بحث و نتیجه‌گیری

مهارت روخوانی به‌عنوان یکی از مهارت‌های اساسی در یادگیری دانش‌آموزان ابتدایی، نقشی کلیدی در فرآیند تحصیلی آن‌ها دارد. این مهارت به دانش‌آموزان امکان می‌دهد تا با متون مختلف تعامل داشته باشند و مفاهیم را بهتر درک کنند. روخوانی به‌عنوان گام اول در یادگیری زبان و ادبیات، باعث می‌شود دانش‌آموزان بتوانند اطلاعات ضروری را از دروس مختلف مانند ریاضی، علوم، زبان و ادبیات استخراج کنند. در این فرآیند، تقویت درک مطلب به شکل قابل توجهی به پیشرفت تحصیلی آن‌ها کمک می‌کند.

در کنار درک مطلب، روخوانی به توسعه دایره واژگان نیز کمک می‌کند. هر بار که دانش‌آموزان متنی را می‌خوانند، با واژگان جدید و عبارات تازه‌ای آشنا می‌شوند که به بهبود مهارت‌های زبانی و تفکر خلاقانه آن‌ها کمک می‌کند. این گسترش دایره واژگان نه تنها موجب افزایش توانایی بیان احساسات و نظرات می‌شود، بلکه به اعتمادبه‌نفس دانش‌آموزان در استفاده از زبان نیز کمک می‌کند.

مهارت روخوانی همچنین تأثیر استراتژیک بر تقویت مهارت‌های تحلیلی و تفکر انتقادی دارد. خواندن متون، دانش‌آموزان را تشویق می‌کند تا اطلاعات را تجزیه و تحلیل کنند و برداشت‌های شخصی خود را از متن استخراج کنند. این مهارت‌ها برای حل مسائل پیچیده نیز مفید هستند و دانش‌آموزان را برای مناسبت‌های تحصیلی بالاتر آماده می‌سازند. افزون بر این، روخوانی به تقویت مهارت‌های نوشتاری نیز کمک می‌کند. با آشنایی با شیوه‌های نوشتاری مختلف، دانش‌آموزان می‌توانند به یادگیری ساختارهای گرامری و نحوه بیان ایده‌های خود بپردازند. این مهارت به آن‌ها کمک می‌کند تا نوشته‌های جالب‌تری تولید کنند و از خواندن به‌عنوان منبع الهام برای نوشتن بهره‌برداری کنند.

علاوه بر اثرات آموزشی، مهارت روخوانی می‌تواند به ایجاد علاقه به مطالعه و یادگیری نیز کمک کند. دانش‌آموزانی که به خواندن عادت کنند و از آن لذت ببرند، بیشتر تمایل دارند تا از طریق مطالعه، اطلاعات جدید کسب کنند. این حس موفقیت در روخوانی، انگیزه‌ای قوی برای یادگیری بیشتر ایجاد می‌کند. از طرفی، این مهارت می‌تواند به افزایش اعتمادبه‌نفس دانش‌آموزان در تعاملات اجتماعی و یادگیری گروهی بینجامد. توانایی بیان نظرات و ایده‌ها در بحث‌ها، روابط مثبت‌تری با همکلاسی‌ها و معلمان ایجاد می‌کند و به این ترتیب، فرآیند یادگیری را تسهیل می‌کند.

بنابراین، مهارت روخوانی در یادگیری دانش‌آموزان ابتدایی پایه‌ای ضروری محسوب می‌شود. این مهارت تأثیرات بسیار زیادی بر رشد زبانی، شناختی و اجتماعی دانش‌آموزان دارد. از آنجاکه روخوانی نه تنها به درک بهتر مفاهیم کمک می‌کند، بلکه موجب افزایش اعتمادبه‌نفس و علاقه به یادگیری نیز می‌شود، ضروری است که معلمان و نظام‌های آموزشی برنامه‌هایی را برای تقویت این مهارت طراحی کنند. به این ترتیب، با ایجاد فرصت‌های متنوع برای خواندن و ارتقاء تجربیات مثبت آموزشی، می‌توان به دانش‌آموزان کمک کرد تا در این زمینه به بهترین شکل ممکن پیشرفت کنند و یادگیری خود را بهبود بخشند.

منابع

- براون؛ داگلاس (۱۳۹۹). ارزشیابی زبان: اصول و عملکردهای کلاسی (ترجمه علیرضا فرحبخش). تهران: انتشارات رهنما.
- توزنده جانی، حسن (۱۳۹۴). سنجش و اندازه‌گیری در روانشناسی و علوم تربیتی. مشهد: انتشارات مرنديز.
- جعفرپور، عبدالجواد (۱۳۹۵). مقدمه‌ای بر آزمون‌شناسی زبان. انتشارات دانشگاه شیراز.
- سیف، علی‌اکبر (۱۳۹۲). اندازه‌گیری، سنجش و ارزشیابی آموزشی. تهران: انتشارات داوران.
- لطف‌آبادی، حسین (۱۳۹۵). سنجش و اندازه‌گیری در علوم تربیتی و روان‌شناسی. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
- نفیسی، غلامرضا. زند پارسا، علی حسن (۱۳۹۵). سنجش و ارزشیابی. تهران: دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران جنوب.
- نوروزی، ابوالقاسم (۱۳۹۴). مقدمه‌ای بر سنجش و اندازه‌گیری در علوم تربیتی. تهران: انتشارات آوای نور.
- هومن، حیدر علی (۱۴۰۲). زمینه‌ی ارزشیابی برنامه‌های آموزشی. تهران: نشر پارسا.
- Alderson, J. (2015). Assessing reading (5th ed) New York: Cambridge university.
- Arnaudet, M. (2021). Paragraph Development (2nd ed) New Jersey: Prentice Hall Regents.
- Gadd, T. (2020). How to write a paragraph. On the mark press.
- Kirsznern, L.G. (2018). Focus on Writing: Paragraphs and Essays. Macmillan